

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Підприємства функціонують в певних умовах мікро-та макросередовища, які здійснюють суттєвий вплив на їх інноваційну поведінку. Важливим елементом для аналізу і оцінки інноваційної діяльності підприємств є виявлення чинників, причин і передумов інноваційної діяльності, що визначають її характер або певні особливості [1]. Інноваційна діяльність організації відображає сприйнятливості останньої до інновацій та її здатність використовувати наявні ресурси, оцінювати інтенсивність інноваційного процесу і його раціональність, а також володіє обґрунтованими організаційно-управлінськими методами здійснення інноваційної діяльності. Розкриття та ідентифікація факторів, що впливають на інноваційно активні підприємства, дозволяють визначити, що перешкоджає впровадженню новизни, виявити область, в якій потрібні програми підтримки та розвитку даної діяльності на підприємствах. Ретроспективний аналіз діяльності інноваційно-активних підприємств дає можливість стверджувати, що вони є більш гнучкими порівняно з організаціями, що займаються розробкою і впровадженням інновацій. Це зумовлено тим, що сучасні технології не стоять на місці, вони знаходяться в безперервному русі.

Зовнішні чинники пов'язані зі станом навколишнього макроекономічного середовища, в якому здійснюється інноваційна діяльність. Вплив внутрішніх факторів обумовлений особливостями протікання інноваційних процесів. Зовнішнє макросередовище підприємства опосередковано впливає на макроекономічні, політичні, соціальні, екологічні та інші фактори підприємства.

Важливою екологічною характеристикою інновацій є державна підтримка як зовнішній фактор. Уряд за допомогою регулювання може як сприяти, так і перешкоджати впровадженню інновацій [2]. В процесі взаємодії з державними підприємствами виникають такі проблеми, як відсутність чіткої структури державної підтримки інноваційної діяльності та ефективного механізму зворотного зв'язку, непередбачуваність дій держави, адміністративні бар'єри та спотворення конкуренції.

Внутрішнє середовище підприємства містить потенціал для його розвитку і функціонування. На відміну від зовнішнього середовища, внутрішні чинники включають в себе елементи, на які компанія може безпосередньо впливати. Внутрішні фактори можуть позитивно впливати на діяльність підприємства, якщо виникають проблеми в організації взаємин між її елементами. По-перше, це технології, інструменти, матеріальні ресурси, які є елементами, які формують техніко-виробничу структуру підприємства. А по-друге, це люди зі своїми здібностями, акціонери, різні соціальні групи і так далі. Вони можуть бути включені до складу економічних і соціальних факторів діяльності підприємства.

До групи факторів, що характеризують внутрішні ресурси організації, можна віднести фінансову життєздатність організації, потенціал організації в умовах науково-технічного прогресу та виробничі потужності організації. А також фактори, які об'єднуються для формування внутрішніх економічних відносин, і способи взаємодії з зовнішніми факторами: організаційна структура та сфера діяльності організації.

Перша група чинників пов'язана з виробництвом. Це так звані фактори виробництва. До них належать наукові дослідження та розробки, масштаби виробництва, завантаження виробничих потужностей, життєвий цикл підприємства. Друга група – фінансові чинники, такі як надання фінансових ресурсів, система контролю за витратами. Третя група – ринкові фактори. До них відносять: репутацію і імідж компанії, асортимент продукції та асортимент товарів, систему дистрибуції, рекламні кампанії, маркетингові дослідження, ціноутворення. Четверта група – організаційні фактори включає: стратегію та місію, організаційну структуру, організаційно-правову форму, корпоративну культуру, соціально-психологічний клімат у колективі. П'ята група – людський фактор, що включає в себе різні особливості, пов'язані з персоналом.

Іншим внутрішнім фактором є потенціал інноваційно активних підприємств, який простежується у відносинах з НДДКР. Одним з найбільш поширених показників, які використовуються для оцінки прихильності організації НДДКР, є рівень витрат, що виділяються на цю діяльність. Як правило, більшість інноваційних досліджень фокусується на ролі НДДКР як детермінанта інновацій.

Інновації тісно пов'язані з розвитком наукової бази і наукових знань. Сильна наукова база орієнтує інноваційну діяльність на найбільш продуктивний напрямок. Ця основа може забезпечити

об'єднання потенційних технологій, що підвищує можливість знаходження технологічної ефективності в зв'язку з деякими конкретними цілями компанії (або завданнями галузі). Хоча НДДКР недостатньо для успіху інновації, автори Жакіч, Йованович та Стаматовіч виявили, що ймовірність її виникнення зростає на 60% [3]. Розрізняють наступні загальні проблеми пов'язані з науковою сферою: низька мотивація дослідників; висока ціна наукових розробок; низький рівень завершення розробки.

Виробничий потенціал визначає перспективу і горизонт промислового розвитку підприємства. Більшість українських компаній з застарілою матеріально-технічною базою не мають можливості впроваджувати інноваційні процеси, оновлювати основні засоби, вдосконалювати процес, нарощувати виробничі потужності, і все це через відсутність достатніх коштів. Наслідком цих обставин є низька якість своєї продукції і зниження попиту на неї. Тому слід зазначити, що компанії, які не мають можливості оновити процес, неефективні, часто темпи зростання витрат перевищують темпи зростання доходів. Ринкова вартість таких підприємств може бути знижена за короткий проміжок часу на значну величину [4]. Таким чином, сучасні вітчизняні підприємства мають низьку сприйнятливості до всіх видів інновацій (продуктових, технологічних, організаційних та маркетингових).

Новий технологічний прорив може значно вплинути на конкурентне середовище організації. Якщо організація розробила нову технологію, це можна вважати їх новою конкурентною перевагою. Тому практикуючі фахівці повинні проводити ефективний аналіз макросередовища для виявлення і моніторингу темпів технологічних змін у межах її власної галузі. Такі аспекти, як продуктові та технологічні інновації, маркетингові методи, залучення людських ресурсів і розвиток НДДКР, є характерними ознаками сучасних технологічних змін у навколишньому середовищі. На змінні чинники, що впливають на цей процес, впливають довгострокові стратегічні рішення, прийняті керівництвом. Ці фактори називають «інноваційною стратегією» фірми.

У зв'язку з посиленням конкуренції інновації все більше залежать від різноманітних спеціалізованих інноваційних ресурсів і можливостей. Навіть найбільші інноваційні фірми не можуть покладатися виключно на внутрішні інноваційні ресурси для інноваційного процесу, і тому їм необхідні зовнішні інноваційні ресурси у формі ідей, інформації, знань і/або технологій для розвитку інновацій. Для аналізу детермінант інноваційної поведінки фірм необхідно досліджувати теоретичну базу, яка здатна охопити всю складність, багатомірність і взаємодію факторів, керуючих рішеннями про впровадження або не впровадженні інновацій, а також вибором інноваційної стратегії.

Інноваційна діяльність повинна одночасно фокусуватися на багатьох аспектах, пов'язаних із новими продуктами, новими виробничими процесами і новими ринковими та організаційними практиками. Крім того, можливо, що одночасне впровадження більш декількох інновацій може бути більш ефективним для збереження або поліпшення конкурентної позиції фірми, ніж впровадження тільки одного виду інновацій.

Отже, в процесі аналізу та оцінки інноваційної діяльності важливо виявляти не тільки стимулюючі чинники, але і стримуючі фактори. Дослідження науковців дають можливість стверджувати, що основними внутрішніми чинниками, що стримують інноваційну активність підприємств, є: брак фінансових коштів, низький потенціал підприємства щодо розробки та впровадження новизни і брак кваліфікованих кадрів. Серед загальних проблем з науковою сферою виділяють: низьку мотивацію дослідників; високу ціну наукових досліджень; низький рівень завершеності розробок. Тому інноваційна діяльність в контексті наукових розробок являє собою безперервне вдосконалення існуючих характеристик економічних категорій з метою досягнення поставлених цілей на основі зовнішніх і внутрішніх факторів.

Таким чином, розрізняють наступні основні проблеми, що впливають з характеру інноваційної діяльності: високі економічні ризики та терміни окупності, а також вартість інновацій та витрати на інноваційні проекти та ін. В даний час стає очевидною необхідність розробки конкретних інструментів і методів державної підтримки та стимулювання впровадження інноваційних розробок підприємств. Очевидно, що в даний час креативність та інноваційні стратегії розвитку в усьому світі стали важливими і відіграють значну роль у міжнародній конкуренції. Впровадження креативних та інноваційних підходів дозволяють інноваційним підприємствам ставитися до інновацій як до рушійної сили розвитку, що поєднує внутрішні і зовнішні ресурси, а також створює цінність для споживача.

Література:

1. Соболева О.Н. Управление инновационными и научно-техническими процессами: монография. Киров: ВятГУ, 2013. 84 с.
2. Дэй Дж.С. Организация, ориентированная на рынок: как понять, привлечь и удержать ценных клиентов. М.: Эксмо, 2008. 304 с.
3. Zacic N., Jovanovic A., Stamatovic M. External and internal factors affecting the product and business process innovation. *Economics and Organization*. 2008. № 5 (1). С. 17-29.
4. Ермолина Л. В. Методические основы обеспечения стратегической эффективности развития промышленного предприятия (на примере предприятий авиационной промышленности).: дис. ... канд. эконом. наук: 08.00.05 / Самарский государственный экономический университет. Самара, 2015. 157 с.